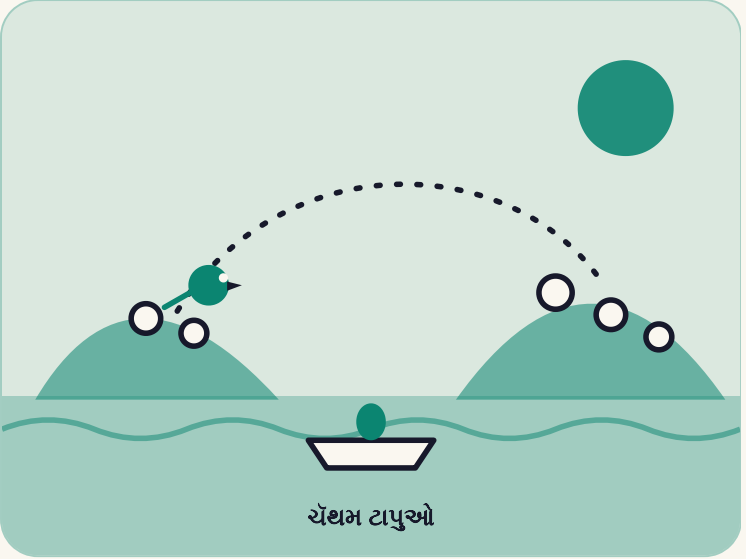

ન્યૂઝીલેન્ડ

પાંચ નાનાં પંખીઓ કેવી રીતે પાછાં આવ્યાં

1980માં દુનિયામાં માત્ર પાંચ બ્લેક રોબિન બચ્યાં હતાં. એક માદા અને એક હિંમતભરી યોજનાએ એ પ્રજાતિને બચાવી.

ક્યાં ચેથમ ટાપુઓ

કોણ ડોન મર્ટન અને વન્યજીવ ટીમ, જેણે બ્લેક રોબિનને બચાવ્યું

ક્યારે 1976 થી 2022

4 મિનિટનું વાંચન

વાર્તા

ચેથમ ટાપુઓ પ્રશાંત મહાસાગરમાં, ન્યૂઝીલેન્ડની પૂર્વે, બહુ દૂર આવેલા છે. બ્લેક રોબિન નામનું એક નાનું પંખી ફક્ત ત્યાં જ રહે છે. ઉંદર અને બિલાડીઓએ તેને તેના મોટા ભાગના ટાપુઓ પરથી નાબૂદ કરી દીધું.

1970ના દાયકા સુધીમાં છેલ્લાં થોડાં રોબિન લિટલ મેન્ગેરે નામના એક નાના ખડક પર રહેતાં હતાં. ત્યાંનાં ઝાડ મરી રહ્યાં હતાં. 1976માં માત્ર સાત રોબિન બચ્યાં હતાં. વન્યજીવ અધિકારીઓએ તેમને એક મોટા ટાપુ, મેન્ગેરે, પર ખસેડ્યાં, જ્યાં 100,000થી વધુ ઝાડ વાવવામાં આવ્યાં હતાં.

એ પૂરતું ન હતું. 1980 સુધીમાં માત્ર પાંચ રોબિન બચ્યાં. ફક્ત એક જોડી બચ્યાં પેદા કરી શકતી હતી. માદાનું નામ ઓલ્ડ બ્લૂ હતું. તેના સાથીનું નામ ઓલ્ડ યલો હતું.

એક હિંમતભરી યોજના

બચાવનું નેતૃત્વ ન્યૂઝીલેન્ડ વન્યજીવ સેવાના ડૉન મર્ટને કર્યું. બ્લેક રોબિન એક વારમાં માત્ર બે ઇંડાં મૂકે છે. તેમણે એક નવો વિચાર મૂક્યો. ટીમ ઇંડાં લઈને બીજા પંખીના માળામાં મૂકશે. આને ક્રોસ-ફૅસ્ટરિંગ કહેવાય છે.

પછી રોબિન ફરી ઇંડાં મૂકતાં. એક જોડી એક મોસમમાં બે પરિવાર ઉછેરી શકતી.

શરૂઆતમાં ઉછેરનારાં માતાપિતા વૉર્બલર હતાં. તેમણે ઇંડાં સેવ્યાં. પણ તેઓ બચ્યાંને દસ દિવસથી આગળ ઉછેરી શક્યાં નહીં. 1981માં ટીમને ઉકેલ મળ્યો. ટૉમટિટ, જે રોબિનનાં નજીકનાં સગાં છે, બચ્યાંને પોતાના દમ પર જીવી શકે ત્યાં સુધી ઉછેરી શક્યાં.

બ્લેક રોબિન અને ન્યૂઝીલેન્ડની બીજી પ્રજાતિઓને બચાવવા માટે અપનાવાયેલી રીતોએ આખા પૅસિફિક ક્ષેત્રને પ્રેરણા આપી છે.

એલેક્સ બેરીમેન, બર્ડલાઇફ, 2023

5

1980માં બચેલાં પંખી

130

1991 સુધીમાં પંખી

~300

આજે પંખી

ગર્જતા પવનોમાં એક નાવ

ટૉમટિટ બીજા ટાપુ પર રહેતાં હતાં, જે 15 કિલોમીટર દૂર હતો. એટલે ટીમ ઇંડાં નાવમાં ત્યાં લઈ જતી. તેમણે ઇંડાંને ગરમ રાખવા માટે સાથે લઈ જઈ શકાય એવું ઇન્ક્યુબેટર બનાવ્યું. તેજ પવનો વારંવાર સફર અટકાવી દેતા, અને ટાપુઓ પર કોઈ હેલિકોપ્ટર તહેનાત ન હતું.

સ્થાનિક માછીમારોએ દરેક સફર શક્ય બનાવી. વર્ષો દરમિયાન ટીમે ટાપુઓ વચ્ચે લગભગ 40 ઇંડાં, 10 બચ્યાં અને 25 બીજાં પંખી પહોંચાડ્યાં. તેમાંથી એક પણ ગુમાવ્યું નહીં.

1983માં રોબિનને સાઉથ ઇસ્ટ ટાપુ પર નવું ઘર મળ્યું. તે ઘણો મોટો ટાપુ હતો, જ્યાં વધવાની જગ્યા હતી.

1985 સુધીમાં 38 રોબિન થયાં. 1991 સુધીમાં લગભગ 130. આજે લગભગ 300 છે. તેમાંનું દરેક ઓલ્ડ બ્લૂનું સંતાન છે.

2022માં બ્લેક રોબિન જોખમગ્રસ્ત પ્રજાતિઓની વિશ્વ યાદીમાં “લુપ્તપ્રાય” માંથી “સંવેદનશીલ” શ્રેણીમાં આવ્યું. તે હજી પૂરેપૂરું સલામત નથી. ઉંદર કે બિલાડીઓ હજી પણ આ ટાપુઓ સુધી પહોંચી શકે. અને બધાં પંખી એકબીજાનાં નજીકનાં સગાં છે.

ક્યારે શું થયું

- **1976** સાત રોબિનને મેન્ગોરે ટાપુ પર ખસેડાયાં.
- **1980** માત્ર પાંચ રોબિન બચ્યાં.
- **1981** ટૉમટિટે બતાવ્યું કે તે રોબિનનાં બચ્યાં ઉછેરી શકે છે.
- **1983** રોબિન સાઉથ ઇસ્ટ ટાપુ પર વસ્યાં.
- **2022** વિશ્વ યાદીમાં રોબિન “સંવેદનશીલ” શ્રેણીમાં આવ્યું.

આ વાર્તા ખાસ કેમ છે

મોટા ભાગના બચાવ અભિયાનો જે બચ્યું છે તેની રખેવાળી કરે છે. આ અભિયાને પંખીઓ પાસે વર્ષમાં બે પરિવાર ઉછેરાવ્યા. એમાં ઘણા હાથ લાગ્યા, વન્યજીવ અધિકારીઓથી લઈને સ્થાનિક માછીમારો સુધી.

સામાન્ય લોકોએ પણ મદદ કરી. Forest & Bird સંસ્થાના સભ્યોએ “એક ઝાડ દત્તક લો” અપીલ દ્વારા ઝાડ માટે પૈસા આપ્યા. દરેક મદદગારે એક નાનો ભાગ ભજવ્યો. બધા ભાગ મળીને બચાવ બન્યા.

અમારો મત

એક નાનું કામ, એટલે એક ઇંડું ઉપાડીને બીજી જગ્યાએ મૂકવું, આખી પ્રજાતિનું ભવિષ્ય બદલી ગયું.

આપણે શું શીખી શકીએ

1

પહેલાં નાનું પગલું ચકાસો

વૉર્બલર બચ્ચાંને ઉછેરી ન શક્યાં. ટીમ ત્યાં સુધી શોધતી રહી જ્યાં સુધી ટૉમટિટ કામ ન આવ્યાં.

આ અજમાવો: મોટા પૈસા કે સમય લગાવતાં પહેલાં તમારી યોજનાની એક નાની ચકાસણી કરો.

2

ઘણા હાથને જોડો

વન્યજીવ અધિકારીઓ, દાતાઓ અને માછીમારો, ત્રણેયે પોતપોતાનું કામ કર્યું.

આ અજમાવો: લખો કે તમારી યોજનાને બીજા કોની જરૂર છે, અને આજે તેમાંના એકની મદદ માગો.

3

તમારી યોજનાને વધવાની જગ્યા આપો

નાના ટાપુ પર રોબિન વધી ન શક્યાં. મોટા ટાપુ પર વધ્યાં.

આ અજમાવો: એક એવી મર્યાદા ઓળખો જે તમારા કામને રોકે છે, અને તેને પહોળી કરવાનો એક રસ્તો શોધો.

4

લાંબા સમયની યોજના બનાવો

ઝાડ 1970ના દાયકામાં વાવ્યાં. રોબિન જોખમની યાદીમાં નીચે માત્ર 2022માં આવ્યું.

આ અજમાવો: એવું એક લક્ષ્ય પસંદ કરો જેમાં વર્ષો લાગશે, અને લખો કે આ મહિને તમે તેના માટે શું કરશો.

સાથે લઈ જવા જેવો એક વિચાર

ફરી શરૂઆત કરવા માટે પાંચ પંખી પૂરતાં હતાં.

સ્રોત (અંગ્રેજીમાં)

Forest & Bird (New Zealand)[Hope in action](#)**BirdLife International**[Black is back: Next chapter in one of conservation's great recovery stories](#)**Watchbird (American Federation of Aviculture)**[The Chatham Island Black Robin: How the world's most endangered bird was saved from extinction, by Don Merton](#)

હકીકત-ચકાસણી નોંધ: સ્રોતો મુખ્ય વાર્તા પર સહમત છે, પણ વિગતોમાં જુદા છે. ડોન મર્ટનનો પોતાનો અહેવાલ (Watchbird, આશરે 1991માં લખાયેલો) કહે છે કે પ્રોજેક્ટ તેમણે ચલાવ્યો; Forest & Bird કહે છે કે બચાવ બ્રાયન બેલ અને તેમની ટીમના હાથમાં હતો, જેમાં મર્ટન પણ હતા. Forest & Bird ઉછેરનારાં માતાપિતા તરીકે વોર્બલર અને ટોમટિટનાં નામ આપે છે; મર્ટન કહે છે કે વોર્બલર દસ દિવસ પછી નિષ્ફળ ગયાં અને 1981થી ટિટ સફળ રહ્યાં; BirdLife ટોમટિટ કહે છે.

વાર્તા મર્ટનના અહેવાલને અનુસરે છે. મેન્ગેરે પર વાવેલાં ઝાડ 120,000 (મર્ટન, Forest & Bird) અથવા 100,000થી વધુ (BirdLife) જણાવાયાં છે, એટલે વાર્તામાં 100,000થી વધુ લખ્યું છે. 1985માં 38 રોબિન (Forest & Bird) અને 1991માં 130 (મર્ટન)ના આંકડા દરેક એક જ સ્રોતના છે. આજે આશરે 300 રોબિનનો આંકડો Forest & Bird અને BirdLife (બંને 2023)નો છે; બીજી ગણતરીઓ પણ છે. મર્ટન વિશે Te Araની જીવનકથા ખોલી શકાઈ નથી. “અમારો મત” વાળી લીટીઓ અમારું પોતાનું અર્થઘટન છે. બાકીનું બધું ઉપરના સ્રોતોમાંથી છે.